

Omistajaohjaus ja valtion yhtiöpolitiikka sekä omaisuustulot investointiohjelman rahoituksessa

Valtiolla oli vuoden 2024 päättyessä omistuksia 69 yhtiössä, jotka se omistaa kokonaan tai osittain muiden omistajien kanssa. Omistajaohjauksella tarkoitetaan valtion yhtiövarallisuuden hoitamista ja kehittämistä. Valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto vastaa omistajaohjauksen toiminnosta ja kehittämisestä koko valtioneuvoston laajuisesti ja koordinoi ministeriöiden välistä omistajaohjausyhteistyötä. Valtion kaikkien yhtiöomistusten yhteenlaskettu arvo oli noin 30 (37) miljardia euroa vuoden 2024 lopussa. Vuonna 2024 valtio sai yhtiöomistuksistaan omaisuustuloja yhteensä 1,45 (1,57) miljardia euroa.

Valtion omistajaohjaus

Valtion omistus osakeyhtiöissä perustuu kolmeen vaihtoehtoiseen perusteeseen eli intressiin, joita ovat strateginen intressi, jonkin erityistehtävän hoitaminen yhtiömuodossa tai finanssi-intressi. Nämä intressit vaikuttavat merkittävästi valtion omistajuuden tavoitteisiin, jotka määritellään yksittäisille yhtiöille.

Valtion päätöksenteko omistajana perustuu lakiin valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta. Valtio noudattaa omistajaohjauksessaan osakeyhtiölain mukaista tehtävien ja vastuiden jakoa yhtiön toimielinten ja omistajan välillä. Omistajalla, yhtiön hallituksella ja toimivalla johdolla on kullakin omat osakeyhtiölakiin perustuvat tehtävänsä, vastuunsa ja oikeutensa.

Aktiivisen omistajuuden toimintatapa

Valtio on aktiivinen ja aloitteellinen omistaja, joka muodostaa kantansa yhtiöiden strategiaan linjauksiin.

Yhtiökokous. Omistaja käyttää ylintä päätösvaltaansa yhtiökokouksessa, jossa se nimittää yhtiön hallituksen. Valtio edellyttää yhtiöiltä yhtiökokouksissa lakisääteisen raportoinnin lisäksi riskienhallinnan, palkitsemisen ja yritys vastuun raportointia.

Hallitusnimitykset. Valtio nimittää yhtiöiden hallitukseen valtio-omistajan tavoitteet tuntevia ja yhtiöille arvoa tuottavia jäseniä. Hallitusjäsenten valinnassa keskeisiä valintakriteereitä ovat ehdokkaiden kokemus ja asiantuntemus sekä yhtiön strategisen tilanteen huomioon ottaminen sekä hallituksen monipuolisen osaamisen varmistaminen.

Omistajastrategia. Valtio-omistaja on määritellyt jokaiselle omistukselleen yhtiökohtaisen omistajastrategian, jossa on kuvattu omistajan tavoitteet, omistajaohjauksen painopisteet ja toimenpiteet.

Tavoitteiden seuranta ja säännölliset yritystapaamiset. Omistaja edellyttää, että yhtiöiden hallitukset määrittelevät lyhyen ja pitkän aikavälin strategiset tavoitteet sekä vähintään tavoitteet oman pääoman tuotolle ja pääomarakenteelle sekä osinkopolitiikan. Tämä koskee myös erityistehtäväyhtiöitä, joiden tulee lisäksi määritellä tavoitteet erityistehtävälle ja toiminnan tehokkuudelle. Valtio-omistaja muodostaa oman

näkemyksensä ja tahtotilansa yhtiöiden taloudellisista ja vastuullisuustavoitteista, joita se tarkastelee yhtiön hallituksen kanssa. Yhtiöiden tavoitteista sekä strategian ja taloudellisen kehityksen etenemisestä suhteessa tavoitteisiin keskustellaan omistajan kanssa säännöllisissä tapaamisissa.

Riskienhallinta. Yhtiön hallitus ja johto vastaavat liiketoimintaan liittyvien riskien analysoinnista ja hallinnasta. Omistaja keskittyy omistamiseen liittyviin riskeihin ja niiden seurantaan sekä hallintaan.

Omaisuuksien investointiohjelman rahoituksessa

Omistajapolitiittisen periaatepäätöksen mukaisesti valtio-omistaja arvioi omistusjärjestelyjä ja yhtiöiden optimaalista omistusrakennetta huolellisesti ja suunnitelmallisesti hallituskaudella. Omistusjärjestelyjen suunnittelussa huomioidaan yhtiöiden ja pääomamarkkinoiden tilanne.

Hallitus toteuttaa vaalikauden aikana määräaikaisen neljän miljardin euron investointiohjelman. Investointiohjelma rahoitetaan 3 miljardin osalta valtion yhtiöomistuksista kertyvillä omaisuustuloilla, joten investointimenot eivät lisää valtion velanottotarvetta hallituskauden aikana. Huhtikuun kehysriihessä hallitus päätti laajentaa investointiohjelmaa yhteensä 300 miljoonalla eurolla. Laajennuksesta 100 miljoonaa euroa rahoitetaan valtion yhtiöomaisuudesta kertyvillä omaisuustuloilla ja kohdennetaan jo aiemmin päätettyjen hankkeiden kohonneiden kustannusarvioiden kattamiseen.

Omistajaohjaus on tehnyt suunnitelman hallituksen investointiohjelman rahoittamiseksi omalta osaltaan. Suunnitelma koostuu perustason (1,1 mrd.€) ylittävistä vuotuisista osinkotuloista, tunnistettujen yhtiöiden ylipääomitus- ja ylikviteettien purusta sekä mahdollisista yritysjärjestelyistä ja noteerattujen yhtiöiden osakemyynneistä. Lisäksi Veikkaus Oy:n yksinoikeustoimiluvan korvauksesta investointiohjelmaa rahoitetaan vielä tarkemmin määrittävällä määrällä vuonna 2026. Vuonna 2024 investointiohjelman rahoitusta kertyi 352M€, joten rahoituksen pääpaino kohdistuu vuosille 2025–2026.

Omistajaohjauksen tavoitteena on ollut rahoittaa investointiohjelmaa mahdollisimman paljon tehostamalla valtio-omisteisten yhtiöiden taserakenteita ja purkamalla ylipääomituksia sekä ylikviteettejä. Erityisesti tähän liittyvää potentiaalia on tunnistettu valtio-omisteisissa erityistehtäväyhtiöissä. Tavoite on edennyt heikosti johtuen ministeriöiden välisistä eriävistä näkemyksistä.

Omistajaohjausosastolla on suunnitteilla ja käynnissä muutamia listaamattomiin yhtiöihin liittyviä yritysjärjestelyitä, mutta osittain investointiohjelmaa joudutaan todennäköisesti rahoittamaan myös noteerattujen yhtiöiden osakkeiden myynneillä. Jos investointiohjelmaa päädytään rahoittamaan myymällä hyvää osinkovirtaa tuottavia pörssiyhtiöitä, johtaa myös se valtion velanottotarpeen kasvuun tulevaisuudessa. Valtion omistuksen tilalle myyntitilanteissa ei juuri löydy kotimaista pääomaa, vaan omistussuhteet helposti siirtyvät ulkomaille. Myöskään markkinatilanne ei tue pörssiyhtiöiden myyntiä tällä hetkellä, 12 kk kokonaistuotto valtion pörssisalkussa on ollut -10 % ja markkinoilla on paljon epävarmuutta liittyen talouden kasvunäkymien kehitykseen ja geopolitiittiseen sekä kauppapolitiittiseen tilanteeseen.